

Список літератури

1. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України, Фонду державного майна України від 26 січня 2001 року N 49/121. – Режим доступу : <<http://pro-u4ot.info/index.php>>.

2. Крейніна, М. Н. Фінансова стійкість підприємства: оцінка і ухвалення рішень [Текст] / М. Н. Крейніна // Фінансовий менеджмент. – 2009. – № 2. – С. 3–5.

3. Крюков, А. Ф. Анализ методик прогнозирования кризисной ситуации коммерческих организаций с использованием финансовых индикаторов [Текст] / А. Ф. Крюков, И. Г. Егорычев // Менеджмент в России и за рубежом. – 2009. – № 3. – С. 43–57.

Отримано 1.10.2010. ХДУХТ, Харків.

© Т.О. Сідорова, 2010.

УДК 336.225.674

Н.О. Бондаренко, канд. екон. наук (ХІФ УДУФМТ, Харків)

Н.М. Гаркуша, канд. екон. наук (ХДУХТ, Харків)

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО КОНТРОЛЮ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Розглянуто сутність і зміст його здійснення як функції управління. Надано характеристику принципів. Розкриті види і форми контролю з урахуванням сфери управління.

Рассмотрены сущность и содержание его осуществления как функции управления. Предоставлено характеристику принципам. Раскрыты виды и формы контроля с учетом сферы управления.

The essence and content of its implementation as a control function. The characteristic principles. Disclosed types and forms of control including the management.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Дана тема є актуальною тому, що в умовах фінансової кризи зростає значення контролю як функції управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фінансово-економічний контроль є дійовим чинником подолання фінансової кризи в Україні. [12] Питанням контролю приділяло увагу багато авторів, таких як С.В. Бардаш, Ф.Ф. Бугинець, В.Г. Жила, В.М. Мурашко, Б.Ф. Усач та ін. Так, наприклад, колектив авторів ЖДТУ визначає контроль як «...систематичне спостереження і перевірка процесу функціонування від-

повідного об'єкту з метою встановлення його відхилень від заданих параметрів» [7]. Автор Жила В.Г. наводить таке визначення цього поняття: «Контроль – це процес, що забезпечує відповідність функціонування об'єкту управління прийнятним управлінським рішенням та направлений на успішне досягнення поставлених цілей» [9]. У книзі В.М. Мурашко контроль визначене, як «...засіб керівництва господарською діяльністю об'єднань, організацій, підприємств» [10]. Поняття контролю у редакції Б.Ф. Усача надане, як «...перевірку виконання тих або інших господарських рішень з метою встановлення їхньої законності та економічної доцільності» [13].

Так саме відрізняються у різних авторів й поняття фінансового контролю. Так, М.М. Артус вважає, що «Фінансовий контроль являє собою перевірку державними, аудиторськими та іншими органами контролю законності та обґрунтованості процесів утворення і використання фінансових ресурсів для забезпечення соціально-економічного розвитку суспільства, передбаченого фінансовою політикою» [5]. Усач Б.Ф. визначив, що фінансовий контроль – «...одна з форм управління фінансами, особлива сфера контролю, зумовлена формуванням і використанням фінансових ресурсів у всіх структурних підрозділах економіки держави» [13]. Є також таке визначення цього поняття: «Фінансовий контроль – комплексна і цілеспрямована фінансово-правова діяльність органів фінансового контролю або їхніх підрозділів чи представників, а також осіб, уповноважених здійснювати контроль, що базується на положеннях актів чинного законодавства» [8]. Таким чином, увага, яка приділяється багатьма авторами визначенню понять контролю та фінансового контролю підкреслює їх значення у сьогоденні.

Мета та завдання статті. Метою статті є розкриття сутності, видів, форм, принципів фінансово-економічного контролю та надання інформації щодо удосконалення бази його здійснення.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах фінансової кризи в Україні зростає значення вдосконалення управління, однією з найважливіших функцій якого є контроль. Враховуючи те, що будь-який вид управління неможливий без чіткої організованої системи контролю, Міжнародна організація вищих контролюючих органів (ІНТОСАІ) визначила, що організація контролю є обов'язковим елементом управління суспільними фінансовими ресурсами, тому що таке управління передбачає відповідальність перед суспільством.

Сутність контролю можна визначити як систему спостереження та перевірки процесу функціонування та фактичного стану об'єкта управління з метою виявлення обґрунтованості й ефективності прийнятих управлінських рішень, інформування про ці явища керівників органів та усунення несприятливих ситуацій.

Змістом економічного контролю є система конкретних заходів, спрямованих на раціональне та ефективне господарювання підприємств усіх форм власності.

Щоб успішно виконувати свою роль в системі господарського управління, контроль повинен бути об'єктивним, оперативним, безперервним, всеохоплюючим, науковим, економічним та дієвим.

Об'єктивність контролю передбачає незацікавлене та неупереджене виконання контрольних функцій особами, що здійснюють перевірки, точну фіксацію відхилень від встановлених параметрів діяльності із об'єктів, що перевіряють та правдиве висвітлення результатів контролю.

Під оперативністю контролю слід розуміти виявлення недоліків в роботі об'єктів господарювання на якомога ранній стадії з метою швидкого їх усунення.

Безперервність контролю означає систематичне виконання контрольних функцій, що зумовлюється безперервним характером господарських та виробничих процесів.

Всеохоплюючий контроль повинен розповсюджуватися на усі сфери суспільної діяльності та на весь господарський механізм.

Науковість контролю означає використання останніх досягнень науки і техніки, передового досвіду в процесі проведення контролю. Тому контрольний процес у сучасних умовах науково-технічного прогресу повинні здійснювати висококваліфіковані фахівці, які мають глибоку професійну підготовку та спеціальні дозволи (ліцензії) на проведення окремих видів контролю.

Економічність передбачає здійснення контролю з якнайменшими витратами мінімальною чисельністю робітників, які мають спеціальні знання та навички контрольної роботи.

Дієвість контролю – це активний вплив контролюючих органів на підконтрольні об'єкти шляхом прийняття ефективних рішень із метою усунення виявлених недоліків та їх попередження в майбутньому.

Важливим моментом у разі реалізації результатів контролю є коректне додержання принципів конфіденційності та гласності.

У залежності від сфери управління, яку він охоплює, виділяють такі галузі контролю: адміністративний, технічний, екологічний та економічний [6].

Найважливішою галуззю контролю сьогодні в Україні є економічний контроль, який поділяється на фінансово – економічний та фінансово – господарський контроль.

Фінансово-економічний контроль складається із державного та муніципального. Державний контроль здійснюють органи державної влади та управління, а також спеціалізовані органи контролю. Муніципальний контроль проводять місцеві Ради народних депутатів та їх комісії.

Складовими фінансово-господарського контролю є незалежний контроль та контроль власника. Незалежний (аудиторський) контроль

здійснюють за діяльністю об'єктів підприємницьких структур незалежні спеціалізовані аудиторські фірми чи окремі фізичні особи, які мають право проводити цей контроль.

Контроль власника поділяється на відомчий та внутрішньогосподарський. Відомчий контроль здійснюють контрольно-ревізійні підрозділи міністерств і відомств, що фінансуються за рахунок бюджету, підпорядковується як вищому органу державного фінансового контролю, так і відповідному міністерству чи відомству. Внутрішньогосподарський контроль здійснюється власниками, бухгалтерськими, фінансовими та іншими функціональними службами підприємств.

Традиційними формами фінансово-економічного контролю є ревізія, тематична перевірка, слідство, зовнішній аудит, внутрішній аудит, експертиза тощо.

Найголовнішим суб'єктом здійснення фінансово-економічного контролю є Державна контрольно-ревізійна служба України, яка діє при Міністерстві фінансів України і йому підпорядковується.

Державна контрольно-ревізійна служба складається з Головного контрольно-ревізійного управління України, контрольно-ревізійних управлінь у Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, контрольно-ревізійних підрозділів (відділів, груп) в районах, містах і районах у містах.

Органи Державної контрольно-ревізійної служби виконують наступні функції:

1) організують роботу контрольно-ревізійних підрозділів на місцях по проведенню ревізій і перевірок, узагальнюють наслідки ревізій і перевірок, у випадках, передбачених законодавством, повідомляють про них органам законодавчої та виконавчої влади;

2) проводять ревізії та перевірки фінансової діяльності, стану та збереження коштів та матеріальних цінностей, достовірності обліку і звітності в міністерствах, відомствах, державних комітетах та інших органах державної виконавчої влади, в державних фондах, бюджетних установах, а також на підприємствах і в організаціях, які отримують кошти з бюджету та з державних валютних фондів;

3) проводять ревізії та перевірки правильності витрачання державних коштів на утримання місцевих органів державної виконавчої влади, установ і організацій, що діють за кордоном і фінансуються за рахунок державного бюджету;

4) контролюють повноту оприбуткування, правильність витрачання і збереження валютних коштів;

5) здійснюють контроль за усуненням недоліків і порушень, виявлених попередніми ревізіями та перевітками;

6) розробляють інструктивні та інші нормативні акти про проведення ревізій та перевірок;

7) здійснюють методичне керівництво і контроль за діяльністю підпорядкованих контрольно-ревізійних підрозділів; узагальнюють досвід проведення ревізій та перевірок і поширюють його серед контрольно-ревізійних служб, розробляють пропозиції щодо удосконалення контролю.

Протягом останніх років КМУ прийнято постанови, які націлені на удосконалення організації та порядку здійснення фінансово-економічного контролю. До них належать Постанова КМУ від 26 липня 2006 р. №1028 «Про затвердження Порядку опечатування органами державної контрольно-ревізійної служби кас, касових приміщень, складів та архівів» [1], Постанова КМУ від 16 листопада 2006 р. №1618 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань проведення інспектування органами державної контрольно-ревізійної служби» [2], Постанова КМУ від 29 листопада 2006 р. №1673 «Про стан фінансово-бюджетної дисципліни, заходи щодо посилення боротьби з корупцією та контролю за використанням державного майна і фінансових ресурсів» [3], Постанова КМУ від 27 червня 2007 р. №884 «Про затвердження Положення про Головне контрольно-ревізійне управління України» тощо [4].

Удосконалення бази здійснення контролю дозволило зменшити майже на 27% обсяги виявлених державною контрольно-ревізійною службою України у 2009 р. порушень порівняно із 2008 р., але їх абсолютна величина складає майже 31 млрд грн фінансових порушень, у тому числі фінансових втрат – близько 9 млрд грн. Ці порушення можна визначити як значні, що потребує подальшого посилення фінансово-економічного контролю [11].

Висновки. Для подолання фінансової кризи в Україні необхідно посилити фінансово-економічний контроль за діяльністю об'єктів контролю.

Список літератури

1. Про затвердження Порядку опечатування органами державної контрольно-ревізійної служби кас, касових приміщень, складів та архівів [Текст] : [постанова КМУ : від 26 липня 2006 р. №1028]. – К., 2006.
2. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань проведення інспектування органами державної контрольно-ревізійної служби [Текст] : [постанова КМУ від 16 листопада 2006 р. №1618]. – К., 2006.
3. Про стан фінансово-бюджетної дисципліни, заходи щодо посилення боротьби з корупцією та контролю за використанням державного майна і фінансових ресурсів [Текст] : [постанова КМУ від 29 листопада 2006 р. №1673]. – К., 2006.
4. Про затвердження Положення про Головне контрольно-ревізійне управління України [Текст] : [постанова КМУ від 27 червня 2007 р. №884]. – К., 2007.
5. Артус, М. М. Фінанси [Текст] : навч. посібник / М. М. Артус – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 198 с.

6. Аудит суб'єктів підприємницької діяльності [Текст] : навчальний посібник / Н. О. Бондаренко. – Київ : Центр навчальної літератури, 2004. – 300 с.
7. Бутинець, Ф. Ф. Контроль і ревізія [Текст] / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : ЖІПІ, 2000. – 512 с.
8. Державний фінансовий контроль [Текст] : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц / Н. С. Вітвицька [та ін.]. – К. : КНЕУ, 2004. – 408 с.
9. Жила, В. Г. Ревізія та аудит [Текст] / В. Г. Жила. – К. : МАУП, 1999. – 96 с.
10. Мурашко, В. М. Контроль и ревизия хозяйственной деятельности торговых организаций [Текст] / В. М. Мурашко. – К. : Вышш. школа, 1974. – 272 с.
11. Оперативні дані про результати роботи органів ДКРС у 2009 році [Текст] / Фінансовий контроль. – 2010. – №1 (54). – С. 4–5.
12. Посилення економічного контролю як фактор подолання фінансової кризи в Україні [Текст] / Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» : зб. наук. праць. – Харків : НТУ «ХПІ», 2009. – Тематичний випуск : Технічний прогрес і ефективність виробництва. – №34. – С. 3.
13. Усач, Б. Ф. Контроль і ревізія [Текст] : підручник / Б. Ф. Усач. – 4-те вид., стер. – К. : Знання-Прес., 2002. – 253 с.

Отримано 1.10.2010. ХДУХТ, Харків.
© Н.О. Бондаренко, Н.М. Гаркуша, 2010.

УДК 658.589

Л.О. Кирильєва, канд. екон. наук
А.О. Поставний, студ.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ НОУ-ХАУ ТА КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ В ІННОВАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто основні аспекти організації обліку ноу-хау та комерційної таємниці, визначено особливості проведення інвентаризації цих видів нематеріальних активів.

Рассмотрены основные аспекты организации учета ноу-хау и коммерческой тайны, определены особенности проведения инвентаризации этих видов нематериальных активов.

The basic aspects of organization of the account of know-how and trade secret are considered, features of carrying out of inventory of the given kinds of non-material actives are determined.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Досягнення науково-технічного прогресу знаходять своє застосування в комерційній діяльності підприємств. Ураховуючи роль інноваційного фактора в су-